

НЕВРОЗА - ДУХОВНИ ПРИЧИНИ И МАНИФЕСТАЦИИ

СВЕТИТЕ ОТЦИ ЗА ДЕПРЕСИЈАТА

IkonA

НЕВРОЗА – ДУХОВНИ ПРИЧНИ И МАНИФЕСТАЦИИ

НЕВРОЗА КАКО ДУХОВНА БОЛЕСТ

Граничните невропсихијатриски нарушувања, меѓу кои неврозите заземаат значајно место, цврсто ја држат водечката позиција во широка група на ментални заболувања. Според Светската здравствена организација, околу 10% од популацијата во индустријализираните земји страда од неврози, а во последните 65 години бројот на пациенти е зголемен 24 пати. Во Русија, на секои илјада граѓани, според евиденцијата за регистрирани случаи, 20-25 луѓе се болни. Сепак, повторуваме дека оваа бројка се однесува само на регистрирани случаи и служи само како показател за врвот на ледениот брег.

Неврозите се шират како епидемија низ целиот свет. На пример, се покажало дека од 30 до 65% од пациентите кај лекарите од општа пракса имаат невротични симптоми. Следната иронична шега е честата појава кај лекарите специјализирани во оваа медицинска област: наместо да прашаат „дали пациентот страда од невроза“, лекарите кои се занимаваат со неврози прашуваат „од каква форма на невроза страда пациентот“.

Според гледиштето кое денес е прифатено во нашата земја, неврозата може да се дефинира како психогено (најчесто конфликтогено) невропсихијатриско нарушување, кое произлегува како резултат на нарушување на најважните односи во животот на една личност. Едноставно кажано, неврозите се развиваат кога некое лице, поради различни околности, не е во состојба да најде начин за излез

од одреден комплексен проблем и да реши психолошки значајна ситуација или да претрпи трагичен настан.

Општо познати се симптомите на невротично нарушување: промени во расположението, раздразливост, несоница, чувство на внатрешна непријатност, слабост, апатија, влошување на апетитот. Може да се појават противречности, агесија, злоба, итн. Сите овие симптоми се придружени со чувство на општа слабост, физичка непријатност, нарушувања на вегетативниот систем. Во невротичните нарушувања, лицето го губи чувството за објективност, оптоварено е со неговата душевна состојба, но едноставно не е во состојба да стори ништо за да промени нешто во себе.

Паралелно со ваквите состојби, постојат и слични состојби кои по симптомите потсетуваат на неврози, но чиј механизам за развој е различен. Ваквите состојби се дефинираат како состојби слични на неврози. На пример, многу соматски заболувања, инфективни процеси, церебрална артериосклероза и други патолошки процеси можат да доведат до симптоми многу слични на неврози. Покрај тоа, честопати клиничката слика на невротична болест може да се види кај луѓе кои имаат едноставно само сериозен карактер или значителни неуспеси на образованието.

Терминот „невроза“ веќе е широко користен во нашата пракса и можеби не е познат, сè уште, само на бебињата. Разликуваме училишни и неврози кај возрасните; неврози на цели и самотија; соматогени и неврози на животната средина, како и многу други форми на оваа непријатна болест. Посебна група се состои од т.н. ноогени неврози, кои се поврзани со ненаоѓање или губење на значењето на животот, конфликт на вредности. Според некои извештаи, секој петти невротичен случај е со вакво потекло. Во реалноста, постои мислење дека скоро секој случај на невроза има духовни корени. На крајот на краиштата, ќе стане збор за сè, но да одиме по ред.

Првпат во 1776 година. Шкотскиот лекар Кулен предложи употреба на терминот „невроза“ за болести со ваква симптоматика, а оттогаш дискусиите за суштината на неврозата, корените на нејзиното потекло и механизмот на нејзиното формирање не престанаа да бидат актуелни. Ова, се разбира, не значи дека не постоеле неврози до Кулен. Нивната појава, како и на сите болести воопшто, е поврзана со човековиот пад во грев. Описите на неврозите се среќаваат во првите пишани извори на човештвото. На пример, на папирусите Кахуна (околу 1900 година пред Христа) и Еберса (околу 1700 години пред Христа) Може да се најдат податоци за состојба на болест кај жените, кои потсетуваат по симптомите на хистерија.

Денес, тешко е да се најде термин во медицината, што различните научни установи го третираат толку повеќеслојно, па дури и контрадикторно, како кога станува збор за невроза. Невротичните реакции што можат да се појават кај некоја личност заради сериозни потреси, конфликти, соматски заболувања или животни проблеми се многу различни. Нивните манифестации исто така зависат од човековата личност и специфичноста на неговиот карактер. Ова е причина за сосема различни мислења за овој проблем. Сепак, во центарот на научните дискусии не се само прашањата на манифестација на неврозите, туку и нивното постоење како нозолошка форма. Гледиштето на некои од психијатрите е отприлика вакво - невроза е „нормално однесување во ненормално општество“.

Други точки на гледиште се обидуваат да ги откријат причините за невроза, наведувајќи ги следниве: откажување на функцијата на мозокот, потиснување на внатрешниот конфликт во потсвеста, придржување на крути правила и ригиден начин на мислење, неумешност да се предвиди конфликт и да се подготвиме за него, несоодветни стереотипи на однесување; неисполнета потреба за самопотврдување и уште многу други претпоставки.

Едни истражувачи веруваат дека причината за неврози е одредена специфика во расудувањето на секој поединец, други веруваат дека причината е патологијата на емоциите, трети - процесот на самооткривање, четврти - психолошка незрелост и инфантилност. Дури има и такви автори, кои веруваат дека неврозата е наследна болест.

Еве уште едно мислење... М. М. Хананашвили пишува за неврозата како за заболување, кое е предизвикано од преоптоварување со информации. Во својата книга „Информативни неврози“ тој го потврдува своето мислење со следнава изјава: „...постојат пресметки според кои во просек, во 1970-тите години, секој човек во економски развиените земји многу повеќе патувал на долги релации во текот на една година, запознавал многу поголем број на луѓе и добивал многу повеќе информации отколку што друг човек, во почетокот на деветнаесеттиот век, го правел тоа во текот на целиот живот... Околу 25% од светската популација е под влијание на постојано зголемување на оптоварувањето со информации... Овој автор го гледа ризикот од развој на оваа болест во долгорочна преоптеретеност во услови на временска дефицитарност, како и во преголемата амбициозност.

Академик П. В. Симонов ја карактеризира неврозата како болест на дефицити на информации.

Како што можете да видите, мислењата на овие научници се контрадикторни. Според П. В. Симонов, чии заклучоци исто така изгледаат основани и логични, гневот на пример, е реакција на недостатокот на информации потребни за соодветно да се одреагира, страв - за да се организира одбрана, додека страдањето се јавува во услови кога нема информации за можноста за компензација за изгубеното и сл. Постојат многу мислења, но одговорите се во суштина нејасни. Сепак, повеќето истражувачи денес се согласуваат во една констатација, и тоа следнава - дека неврозата е болест на личноста.

Мислењето на некои автори е дека болеста на невротичните луѓе се состои во нивната неспособност да се сакаат себеси (невростенија) или да се сакаат себеси и другите (психостенија). Треба да се каже дека секој психолошки правец наидува на одобрување од колегите лекари само тогаш кога успеале да му пристапат на проблемот со неврозите на аргументиран и нов начин.

Ниту едно лице не оболува од невроза одеднаш, туку на болеста и претходи одреден период на пред-заболување. Можеме да „насликаме“ еден вид портрет на „потенцијален“ невротичар. Поточно, тоа ќе биде изложба на портрети, во која секој има тенденција да ги претвори потенцијалните, скриени симптоми на болеста во вистински. На пример, една карактеристика на „потенцијалниот невротик“ е начинот на размислување кој не дозволува компромиси. Во изразувањето на таквата личност постои нагласена категоричност, за него нема нијанси во интерпретирањето на настаните и сè е засновано на контрасти: добро-лошо итн.

Во текот на последните десет години, прашањата за невроза почнаа да се разгледуваат подетално. Неврозата повеќе не се смета како благо психијатриско нарушување. Принципот на функционалност (лесна реверзибилност) не е потврден во клиничката пракса. Според информациите објавени во печатот, само 40-50% од пациентите се излечени. Увидено е и дека во првите три години, само 10% од пациентите биле излечени од невроза. Честопати болеста трае со години, дури и децении.

Од ова следува дека неврозите се јавуваат заради одреден внатрешен склоп на личноста. Надворешните фактори и околности кои придонесуваат за болеста се само „последна капка“, вентил што го активира механизмот за развој на невротични заболувања. Кај човек кој е склон кон оваа болест, се развива специфична „способност“ да реагира неурозно на животните проблеми. Некои причини (конфликти, стресови) постепено исчезнуваат и престануваат да

бидат актуелни, но наскоро други го заземаат нивното место и болеста повторно се враќа. Со еден збор, науката е во недоумица. Според наше мислење, ова се случува затоа што невротската патологија, меѓу другото, има и духовна основа, за која не се дискутираше во нашата психијатрија во последните неколку децении.

Духовен поглед на проблемот со формирање на невроза, целосно ги открива корените на болеста, како што се: духовно слепило, игнорирање на духовните потреби, безбожност.

Незадржливиот пораст на невротичните заболувања во дваесеттиот век се должи не само на стресот и научно-технолошкиот напредок со своето информативно преоптоварување (истражувачите постојано укажуваа на овој факт), туку пред сè на „напредокот“ на гревот на целото човештво. Бидејќи целата историја на човештвото е проткаена со војни, разни природни катаклизми, поплави, суши, песочни бури. Тешко е да се спореди, на пример, до кој степен сегашното време е понемирно и поопасно од времето на Иван Грозни. Тогаш, зошто проблемот со неврозите се влошува во нашево време? Се чини дека има само една причина за ова, а тоа е подемот на безбожноста, губењето на духовната основа на човештвото и затоа вистинската смисла на животот.

Од тоа произлегува дека основните причини за невроза не се стрес и вознемиреност, туку се скриени во самата личност на човекот. Станува збор за личност чијшто внатрешен живот е нарушен. Свети Теофан Затворник го пишува следново, за човек кој не е во состојба да ги контролира силите што дејствуваат во него:

„Умот е толку помрачен и расеан, зашто со него не управува волјата и не е контролиран од движењата на срцето; волјата е оставена на себе и без никаква ревност, затоа што не го послушува умот и не се загледува во срцето; срцето е надвор од контрола, слепо и млако, затоа што не сака да го слуша умот и да се отрезни со силата на волјата.

Но, овие сили не само што престанаа да се подпомагаат едни со други, туку во извесна смисла тие почнаа да се борат за превласт, едната ја поништува другата и како да се проголтува и изедува...“

Како корен на секое зло, гревот е сличен на невротичното нарушување. Случувајќи се во длабочините на човековата душа, ги разгорува страстите, ја пренасочува волјата, влијае на свеста - таа веќе да не ги контролира емоциите и имагинацијата. Ова е причината зошто Свети Теофан укажува дека „внатрешниот свет на грешникот е исполнет со самоволие, хаотичност и самоуништување“. Длабоката невроза е знак на морална уништеност, духовно-душевна дисхармонија.

Свети Теофан Затворник посочува дека „природниот сооднос во рамките на човековата личност е таков, што би требало, исто како што слабиот се покорува на силниот и помалиот на поголемиот, така и телото да се покорува на душата, душата на духот и духот во согласност со своите особини да се внурне во богосозерцание. Со сето свое битие и целата своја мисла, човекот треба да пребива во Бога. Притоа, дејствувањето на духот врз душата зависи од степенот на неговото соединување со Бога и делувањето на душевните сили врз телото од духот што преовладува во него. Со отпаѓањето од Бога, според логиката на нештата, дошло до нарушување во целокупниот состав на човекот; духот, кој отпаднал од Бога, ја загубил својата моќ и се потчинил на душата, а душата, која со духот не се возвишува, се потчинува на телото. Човекот е потопен со целото свое битие и свест во страственост.“

Професорот Д. Е. Мелихов верува дека основната причина за сите психијатриски нарушувања лежи во немањето смирение. Во таа смисла, неврозата не е исклучок. Општо уверување е дека оваа болест се развива во форма на конфликт на личноста со себе (интрапсихички конфликт) или со други луѓе (интерпсихички конфликт). Неврозата е

конфликт помеѓу посакуваното и реалното. Колку е позаострен овој конфликт, толку болеста зема поголем замав. „Верата и е смиреност“, рече Св. Варсануфиј Велики. Демонот му велел на Св. Макариј Велики: „Ти постиш - и јас ништо не јадам; спиеш малку - а јас воопшто не спијам, но ти можеш да се смируваш пред другите луѓе, а јас не можам дури ни пред Бога да се смирам. Со смирението ме победуваш!“

Во една пригода, за време на лекарскиот преглед, една жена која страдала од еден облик на невроза во набој на емоции постојано повторувала: „Докторе, јас сум толку уморна од болеста и сакам да се опоравам по секоја цена. Но, воопшто не разбираам за кој конфликт на посакуваното и реалното зборувате.“

На овие зборови на пациентката, (Д. А.) ѝ го одговорив приближно следново: „Господ е свесен за вашата неволја и ако не брза да ја промени постојната состојба, тоа значи дека не е Негова света волја да ве исцели веднаш. Кога Светителите имаа искушенија (болести, таги) тие му благодарее на Бога за сè и велеа: „Јас страдам за моите гревови.“ А погледнете каква е ситуацијата во нашиов случај - „Сакам да се опоравам по секоја цена.“ Токму тоа е конфликт помеѓу посакуваното и реалното. Многу е важно да се смирите пред болеста која ви се случила, да се сметате себеси за достоина на оваа неволја и да ја прифатите со благодарност. Ова е она што и Светиот апостол Павле ни го потврдува со следниве зборови: „...Но верен е Бог, Кој нема да дозволи да бидете искушувани повеќе од силата ваша, а заедно со искушението ќе ви даде и излез, за да можете да трпите.“ (1 Кор. 10:13). Затоа смирете се и не очајувајте. Неврозата е духовна болест. Смирете се, и болеста ќе помине.

Во житието на Свети Игнатиј (Брајанчанинов) ги наоѓаме следниве редови за смирението на идниот Светител. „Искушеникот Брајанчанинов во манастирот се одликуваше

со непречена послушност и длабока смиреност. Првото послушание му беше доделено во кујната. Како кувар тогаш работел поранешниот кмет на неговиот татко, Александар Семинович Брајанчанинов. Се случило истиот ден кога тој го презел ова послушание, требало да оди во амбарот и да донесе брашно. Готвачот му рекол: 'Брате, ајде да донесеме брашно!' И му фрлил вреќа брашно, така што целиот бил покриен со бел прав. Новиот послушник ја зел вреќата и заминал. Во амбарот, раширувајќи ја вреќата и држејќи ја во забите по наредба на готвачот, тој за првпат во срцето почувствувал непозната духовна состојба: доживеал таква сладост од чувство на целосна смиреност, во кое се заборава на своето 'јас' што го паметел овој настан целиот живот.“

Гревот ги одредува духовните услови за формирање на неврози. Понатамошниот развој на невротичните појави зависи од специфичноста на карактерот, условите на живот и воспитувањето, неврофизиолошките претпоставки, како и од различните стресови и други околности, кои во голема мерка се непознати. Не може сè да се вклопи во шематско однесување. Животот е многу покомплициран. Едно лице развива невроза, додека другиот доживува само земјотрес, но не развива никаква болест. Најдлабоката причина за настанување на невроза е мистерија, која Му е позната само на Господ. Сè станува по Божја промисла.

И уште една работа. Од времето на нашите прародители, човечката природа е огревоена. Затоа, лицето кое страда од невроза не е подобро или полошо од другите луѓе. Неврозата е само поединечен случај од последиците од грешноста. Сите сме должни да се каеме и да се исправаме, надевајќи се на милосрдноста Божја.

Секоја болест има духовни корени, но понекогаш е тешко да се препознаат. Неврозата е специфична болест меѓу другите психијатриски и соматски заболувања затоа што служи како своевиден морален барометар. Нејзината поврзаност со сферата на духовноста е очигледна. Самиот

почеток на болеста, како резултат на духовни потреси и грижа на совеста, може да биде моментално. Тешкотиите што се среќаваат при откривањето на причините што доведуваат до појава на неврози, настанаа пред сè затоа што повеќето научници и лекари се обиделе и понатаму се обидуваат да се потпираат исклучиво на својата сила без Божја помош и вера во Христа да го решат овој длабок проблем. Или целосно се негира духовноста на пациентот, или наместо тоа, акцентот е ставен на образованието и ерудицијата. Истражувањата на научниците од овој ков може да се споредат со трчање во круг. Таквата работа нема да вроди со плод. Патем, според мое мислење, точно се откриени многу последици од духовната болест кај човек кој страда од невроза. Ние веќе ја спомнавме патологијата на процесот на самооткривање, „невротичниот“ начин на размислување и спецификите на емоционалната реакција. Сепак, првично се случила промена на овие квалитети на духовно ниво и дури тогаш тоа некако влијаело на душевниот живот на човекот.

Покрај тоа, сè што кажавме до сега не се однесува само за неврози, туку и на поширока група на нарушувања, таканаречена „мала“ психијатрија (формирање на карактерни црти, настанување психопатски случаи, итн.). Посакуваме меѓу научниците, вклучително и лекарите и психолозите, да има повеќе православни верници. Бидејќи истражувачката активност на човекот е ограничена со неговиот поглед на светот. Господи, дај ни мудрост и сила да лечиме ментални болести во Твојата слава!

Неврозите (особено некои од нејзините форми: опсесивни состојби и фобични стравови) исто така можат да бидат резултат на демонска опседнатост. Како поинаку може да се објасни огромната желба да ги мијат рацете неколку десетици пати на ден, или да ги бројат копчињата од облеката на минувачите, итн.? Притоа, пациентите страдаат ужасно заради нивната состојба. Тие го чувствуваат како